

designava, més aviat que 'roca, penya', el nom d'una planta pròpia del terreny rocós, resultant d'un desenvolupament semàntic natural del sentit de 'roca, penya'. El cas és que els reflexos d'un derivat **kariola* han perviscut com a noms d'algunes plantes pròpies del terreny inculte, una classe d'estepa (*Halimium heterophyllum*) i sobretot la planta ericàcia, *Calluna vulgaris*, és a dir, cat. *bruc*, cast. *brezo*. Es tracta del gallec *queiroa* < **kario(l)a*, variant *querúa* (amb variants *queiroga* i *queiruga* amb una -g- antihiàtica o bé deguda al nom de lloc *Quiroga*), port. *queiró* (amb la coalescència de -da), amb correspondències castellanes *quiribuela*, *quirola*, *queribuela*, i a més *alacayueta* (tret d'una variant *alcayueta*, explicable per la seva banda per un mossàrab **alcairueta*, DECH I, 101b 52ss.).⁹ Hi ha en efecte un poble anomenat *Quiruelas de Vidriales* a la prov. de Zaragoza. Ara bé, tindria aquest sentit la base *kari(o)* de *Quiroga*? De fet, això era possible, com sígui que Madoz (s. v. *Quiroga*) ens diu referent al terreny d'aquella regió que «los montes se hallan poblados en lo general de brezo» i que al nord del poble de San Cristóbal Quereño hi ha «monte que únicamente produce brezo», i els monts de San Esteban de Queiruga «sólo producen tojo y carrasco».

Tot això suggereix una possible relació entre **CARIU*-de Galícia amb sentit secundari de 'planta pròpia del terreny inculte' i el cat. *garric*, *garriga* (format de *KARR-*, *GARR-* amb el sufix cèltic -*KA*) i el cast., port., cat. *carrasca* (format de la mateixa base amb el sufix -*ASK*, probablement lúgur).¹⁰ Notem que el gall. *carro(u)cha* 'tronc', 'bruc' reforça la possibilitat del parentiu amb *KARR-* designant 'mena de quercus' (*GARRIC*, *GARRIGA*) amb **CARIU*.

En el domini gallo-romànic **CARIU* o els derivats d'ell es donen poc més o menys en tot el territori occità (llevat de la gran part del territori gascò on continuen els reflexos de *karr-*, *garr-* amb el mateix sentit, infra) i també a les regions de l'Aunis, Saintonge i Poitou a l'oest central i en els parlars franco-provençals de França i de Suïssa.¹¹

En el sud-oest els reflexos de **CARIU* s'estenen fins a l'extrem est del domini gascò, a la Vall de Lez (Ariège) i el país del Couserans: *kèr*, *kèro* «roche, arête rocheuse, colline rocheuse» a Castillon (Castet, *Gloss. Topon. Castillonnais*), *quèr* a Seix (Rohlf, *Le Gascon*, § 83), *kèr* «rocher saillant», *karòls* «rochers» Massat, *karpu* «rocher» a Ustou (Rohlf, *RLiR* VII, 160).

Els reflexos de **CARIU* són ben freqüents en la toponímia de l'Aude, noms com l'esmentat *Querigut* (corresponent al cat. *Queragut*), i *Quirhaut*, *Quirbajou* (cantó al sud de Quillan; documentat com *Queribajone*, S. XIII), l'antic *Quercorb* a la part meridional del país de Mirepoix (*castellum Cairocurbum*, a. 1002), d'on *Quercorbès*, vegueria del Tolosà. JCor. inclou aquests noms entre els toponims provinents del cèltic o paracèltic en el seu esmentat estudi, *Du nouveau*, p. 268, i hi fa constar que Sabarthès en el seu *Dict. Topogr. de l'Aude* (s. v. *Quier-*) en dóna documentació

molt abundant. De fet, entre més de quaranta exemples antics i moderns apareixen molts compostos amb *Quier-* o *Quir-*, pl. *Les Quiès*, altres del femení *Quière* i del derivat dimin. en -*OLU*, *Cayrol*, *Cayrols* o *Cayrous*. El significat del mot resulta clarament de les mencions antigues: «rupes ou cher sarrazi» (S. XI), «la roque de quier de goutte» (a. 1538), «alha roca de quyer mosso» (a. 1538).

Igualment el *Dict. Topogr. du Cantal* d'Amé inclou nombrosos *Quier*, *Quiers*, molts compostos amb *Quier-*, i a més *Esquiers*, nom d'un poble (escrit *Los Quers* 1322), *Esquissès*, nom d'un altre poble en el terme de Raulhac (escrit *Esquiers* 1646), ultra altres variants amb *ch-* del territori al nord del districte Orilhac i de Murat: *Lo (Lou) Chier* 1296, 1332, 1473, 1517, 1549, «La roche des Chouvages appelée Lo Chier» (1617), «Podium des Cheyrolz» (a. 1511), *Chiol(s)*, i amb el sufix dimin. -*ELLU*, *Cheyrel*, *La Cheyrelle*, i a més *Le Cheyrier*, *La Cheyre*, i «Campus de las Cheyrouses» (a. 1511), *La Chairouze*, formes aquestes darreres corresponents al cat. *La Querosa*, ribag. *Las Carosas* (supra). Notem també *Chirac*, arrondissement de Maruejols (Llenguadoc nord), documentat com *Chairago* en doc. de c. 960 (*Hist. Languedoc* v, 245, 246).¹²

El reflex de **CARIU* i alguns derivats continuen avui en moltes localitats occitanes i franco-provençals i franceses central sobretot en el sentit de 'munt de pedra': en aquest sentit ja en un escrit de Roergue de 1525 (*FEW* II, 499a). Wartburg (*FEW* II, 409a) dóna de Forez *cher*, *chier*, *sier* «tas de pierres», vel. *chier* «gran amas de pierres naturel ou artificiel», Clermont-F. *cheire* «champs de lave formés par la surface des coulées volcaniques»; llem. *cheirou* «tas de caillous» (Lalorbe), perig. *chirou* id., i en baix delf. «quartier de rocher; clapièr».

Notem a més el derivat amb el sufix -*at*:¹³ lion. *chirat* «tas de pierres» (grafiat com *chierrat* en un doc. del S. xv), «amas de pierres granitiques désagrégées sous l'action du temps, et qu'on trouve sur les montagnes», en el Forez «tas de pierres», alt delf. *širá* «tas de pierres, éboulis»; el mot reapareix a l'extrem oest central: Musset (*Gloss. des patois de l'Aunis et de la Saintonge* II, 166) dóna *chirat* com a variant de *chiron* «tas de pierres» i inclou aquest nom de lloc: «*Haut Chérat*, aujourd'hui *Chirat*, commune d'Angoulins» i a més *Chemin de Chirat*. Segons Longnon (p. 602) els noms de lloc formats de *chirat* són tan estesos com els de *chiron* (infra). El col·lectiu *queirado* figura com a paraula viva en l'obra poètica de Mistral: «empielo li *queirado* e brandis la destrau», *Calendau* (IV, 40.3, traduït per ell mateix «entassant les blocs --»). I el verb *aqueirà* amb el sentit de 'lapidar, matar a cops de pedra': «Alor l'un, coume Estève, èro *aqueirà* tout vieu», «Déu pourtaire de Crous, n'an de pietà, mas nai / que se vesien, dins lou campèstre, / un chin *aqueirà* per soun mèstre», «E quitaran, blanc coume d'île, / un mounde ounte li sant soun de-longo *aqueirà*» (traduït «lapidés»), *Mireio* XI, 6.3; VI, 88.2; X, 63.7.

El derivat *chiron* té molt més extensió, des de les regions prop de Bretanya, Poitou i Anjou, fins a Suïss-